

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

VISUELE KUNSTE V2

(PRAKTIES)

15 JULIE–18 OKTOBER 2019

PUNTE: 100

- TYD: ONDERWERP 1:** Moet gedurende die 3de kwartaal by die skool en/of by die huis gedoen word. [50]
- ONDERWERP 2:** Moet gedurende die 4de kwartaal onder gekontroleerde omstandighede SLEGS by die skool gedoen word: 'n minimum van 12 uur en 'n maksimum van 24 uur. [50]

Hierdie vraestel bestaan uit 24 bladsye.
Hierdie vraestel moet in volkleur gedruk word.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE afdelings:

ONDERWERP 1: BRONBOEK

ONDERWERP 2: KUNSWERK

2. Beantwoord AL die vrae in ONDERWERP 1 en ONDERWERP 2.

3. Jou onderwyser moet hierdie eksamen inlei en fasiliteer.

4. In hierdie eksamen word daar van jou verwag om die volgende vaardighede te toon:

- Pas gevorderde benaderings onafhanklik en kreatief toe en genereer idees in reaksie op 'n projek-opdrag.
- Toon 'n gevorderde graad van tegniese vaardigheid met die gebruik van 'n verskeidenheid materiaal en tegnieke.
- Los visuele en konseptuele probleme op met die skep van verbeeldingryke en innoverende kunswerke deur 'n persoonlike, ekspressiewe visuele taal te gebruik.
- Bestuur tyd en die werkproses doeltreffend en bied eie werk op 'n professionele manier aan wat die ekspressiewe en konseptuele impak van die werk versterk.

5. Jou finale praktiese eksamen in graad 12 verteenwoordig die hoogtepunt van jou kunsstudies hierdie jaar. Jou kreatiwiteit, oorspronklikheid en vaardigheid sal ten toon gestel word. Mag jy dit geniet om hierdie kunswerk te skep en mag dit vars en oorspronklik wees en persoonlike ervaring oordra.

ONDERWERP 1: BRONBOEK (Gekonseptualiseer deur die ontwikkeling en verwesenliking van kreatiewe idees)

Die bronboek bied insig van hoe jy idees gevorm het, hoeveel alternatiewe jy ondersoek het, asook ander prosesse wat tot die finale werk gelei het. Die bronboek moet al die denkproesse wat tot die skep van die kunswerk gelei het, duidelik oordra.

Jy moet visueel die 'storie' vertel van hoe jou kunswerk uitgedink, ontwikkel en geskep is deur tekenwerk, eksperimentering en skryfwerk. Dit moet jou individualiteit en kreatiwiteit as 'n Visuele Kunste-kandidaat weerspieël.

Die bronboek maak 'n belangrike deel van hierdie eksamen uit. Jy mag by die skool en/of by die huis daaraan werk.

Merk hierdie bronboek duidelik as eksamenwerk en bied dit saam met jou finale kunswerk, ONDERWERP 2, aan.

Direkte kopiëring uit tydskrifte, die internet, ens. word NIE toegelaat NIE. Direkte kopiëring van 'n visuele beeld wat nie jou eie is nie, SAL GEPENALISEER WORD. Dit is 'n vorm van plagiaat en is onaanvaarbaar.

Die proses van TRANSFORMASIE (VERANDERING) van die bronmateriaal is uiters belangrik.

As jy geskikte ontleende visuele beelde moet gebruik, moet jy dit met jou eie, oorspronklike visuele beelde kombineer om JOU EIE INTERPRETASIE TE ONTWIKKEL.

Die bronboek is deel van jou kreatiewe reis om die finale kunswerk te ontwikkel. Dit moet jou kreatiwiteit as 'n kuns-kandidaat weerspieël deur esteties opwindend en kreatief in die aanbieding daarvan te wees.

ONDERWERP 2: DIE KUNSWERK (Die maak van kreatiewe kunswerke, die bestuur van die proses en aanbieding deur veilige praktyk te volg)

Die eksamenwerk moet binne 'n minimum van 12 uur en 'n maksimum van 24 uur, in die teenwoordigheid van die Visuele Kunste-onderwyser, in die kunslokaal gedoen word.

ALGEMENE RIGLYNE

1. Daar word van jou verwag om EEN kunswerk te skep in die **praktiese dissipline wat jy hierdie jaar gekies het.**
2. Jy kan jou kunswerk aanbied as 'n enkele stuk of moontlik in die vorm van 'n diptiek, triptiek of 'n reeks werke wat as een kunswerk gelees word.
3. **Jy mag NIE die kunswerk uit die eksamenlokaal verwyder NIE. Dit word as 'n eksamenonreëlmatigheid beskou.**
4. Jy moet die vraestel met jou Visuele Kunste-onderwyser bespreek VOORDAT jy met die finale kunswerk begin.
5. Daar is geen beperkings op grootte nie, maar die kunswerk moet hanteerbaar en duursaam wees ten opsigte van vervoer na die eksamensentrum, indien die provinsie dit vereis.
6. Onthou die belangrikheid van die elemente en beginsels van kuns, soos lyn, vorm, kleur, tekstuur, ruimte, ritme, balans, harmonie, verhouding en komposisie.
7. Daar is geen spesifieke voorskrifte ten opsigte van die styl van die werk nie. Dit kan naturalisties, ekspressionisties, dekoratief, ens. wees.
8. Kies verbeeldingryke onderwerpe, temas, simbole en metafore om 'n ekspressiewe, emosionele, konseptuele of perseptuele kunswerk te skep.
9. Jy kan ander media insluit om gemengdemedia-werk in enige van die praktiese dissiplines te skep.

TEMA

Rituele

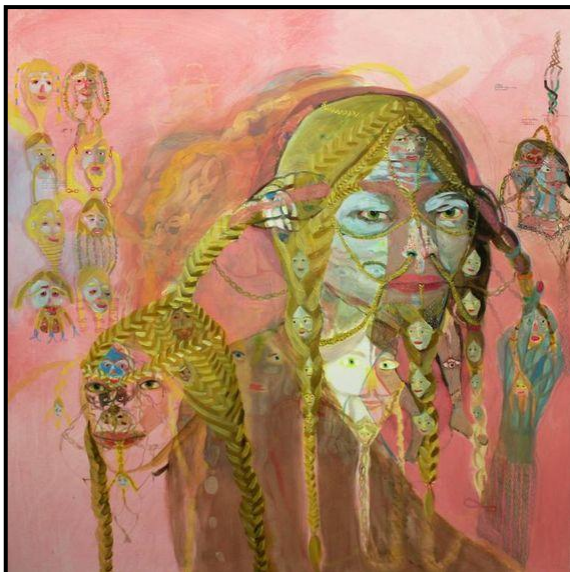
Wat is jou daaglikse rituele en gewoontes? Gaan skool toe, borsel jou tande, gaan stap, joga, meditasie, lees, jel of vleg jou hare, sit grimering aan, gaan jou in-mandjie ('inbox') na en ontmoet jou vriende by die skaatspark. Wat is jou familie se rituele: gaan kyk na 'n sokkerwedstryd, speel Xbox, nuttig Sondagmiddagete of hou 'n piekniek in die park?

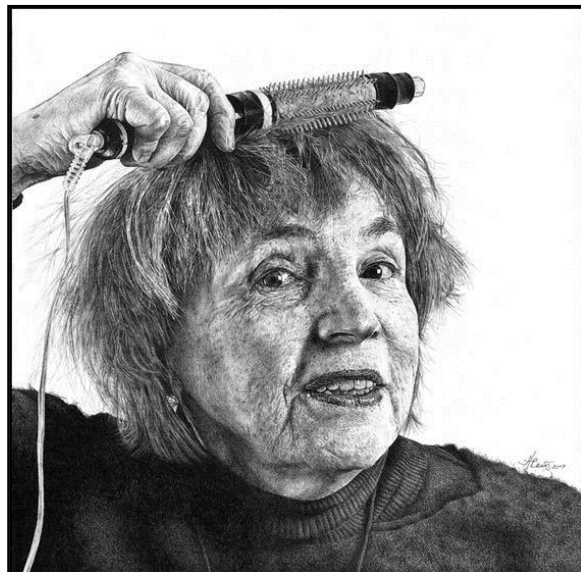
FIGUUR 1: Kenne Gregoire, *Meisje aan Tafel (Meisie aan Tafel)*, akriel op paneel, 2011.

FIGUUR 2: George Fischer, *Ritual (Ritueel)*, gemengde media op houtpaneel, datum onbekend.

FIGUUR 3: Marlene Steyn, *Braided Bonding (Gevlegte Verbintenis)*, olie en gemengde media op doek, 2013.

FIGUUR 4: Heikki Leis skep hiperrealistiese sketse van oggendrituele uit die reeks *Everyday Reflection (Daaglikse Weerkaatsing)*, grafietpotlood, 2007–2009.

Hierdie tema is bedoel om jou te inspireer en uit te daag. Dit is oop vir 'n wye reeks vertolkings binne jou spesifieke dissipline. Jou vertolking moet die hoogtepunt van die kreatiewe proses wees waarmee jy in graad 10 begin het.

FIGUUR 5: San-mense, **Rotskuns**, Botswana. Foto deur die Universiteit van die Witwatersrand, datum onbekend.

Rituele was nog altyd deel van die mensdom. Die San-mense glo dat siekte die gevolg van sosiale worstelinge/konflik is. Die opvoer van medisynedanse beklemtoon verhoudings en bevry mense van siekte en negatiewe magte. Die medisyneliedere wat tydens die danse opvoer word, word geaktiveer deur die vrouens wat sing en hande klap en die mans wat dans. Gedurende die opvoering dans 'n man agter die persoon met wie hy in konflik is. Die ritmiese eenheid van hulle liggame laat hulle in 'n beswyming gaan wat goedgesindheid herbou en help met spoorsny, jag en die deel van die vleis.

SINONIEME

seremonie, rite, seremonieel, waarneming,
spiritueel/geestelik, misterie, heilig, versiering, geloof,
viering, diens, sakrament, liturgie, lofprysing/
aanbidding, amp, opvoering, toneelspel, praktyk, orde,
gebruik, tradisie, konvensie, instelling, formaliteit,
prosedure, protokol, gewoonte

Maskers word dikwels met rituele geassosieer. Afrika-maskers word as deel van 'n seremoniële kostuum beskou. Hulle word by godsdienstige en sosiale gebeurtenisse gebruik om die voorvadergeeste te verteenwoordig of om die goeie en bose magte in die gemeenskap te beheer. Party kombineer menslike en dierlike eienskappe om die mens met sy natuurlike omgewing te verenig.

FIGUUR 6: Henry Moore, **Mask (Masker)**, gegote sement, 1929.

FIGUUR 7: Chokwe, **Dance Mask (Dansmasker)**, Koninklike Museum Sentraal-Afrika, klei, krale en gevonde voorwerpe, 17de tot 19de eeu.

FIGUUR 8: 'n Ritueel kan ook verwys na kulturele aktiwiteite of tradisies wat in die alledaagse lewe plaasvind. Die **Kaapse Klopse** of **Cape Minstrel Carnival** kom bymekaar om die nuwe jaar te vier. Ander karnavalle sluit die Mardi Gras in New Orleans en die Karnaval in Rio de Janeiro in.

Die woord 'ritueel' word dikwels met kulturele en godsdienstige seremonies, soos gradeplegtighede, doop of optogte verbind. Dit sluit lofprysingseremonies, deurgangsrites en reinigingseremonies in. Soos wat kinders ouer word, is daar 'n spesiale puberteitsdeurgangsrite, inisiasie, wat hulle moet help om maklik van kindertyd na volwassenheid te beweeg. Deur inisiasie leer jong volwassenes oor die tradisies en gebruike van hulle gemeenskap. Deurgangsrites is belangrik by nasiebou en identiteitsvorming.

FIGUUR 9: Rasheed Araeen, *Bismullah*, vyf kleurfoto's op papier, akriel en goue verf op doeke, 1988.

Kunstenaars verwys dikwels na rituele deur objekte, soos gesien word in Araeen se *Bismullah*. Araeen verken sy identiteit as 'n Moslem in die Britse samelewing deur foto's wat na Islamitiese rituele verwys.

KUNSTENAARS WAT RITUELE AS 'N TEMA ONDERSOEK HET

FIGUUR 10: Linnea Strid, *Daily Routines (Daaglikse Roetines)*, olie op laaghout, 2010.

FIGUUR 11: Keith Dietrich, *Charles Lwanga, Anna Maswanganyi en Prester John*, triptiek, krytpastel op papier, 1988.

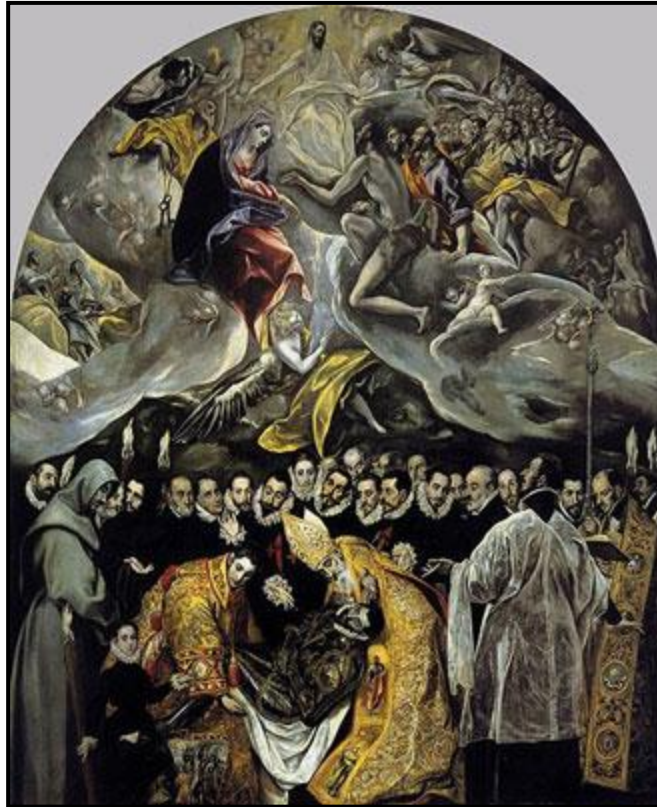

FIGUUR 12: Tracey Rose, *MAQUEII*, lambda-afdruk, 2002.

FIGUUR 13: Paula Rego, *The Dance (Die Dans)*, akriëlverf op doek, 1988.

FIGUUR 14: El Greco, *The Burial of the Count of Orgaz (Die Begrafnis van die Graaf van Orgaz)*, olie op doek, 1588.

FIGUUR 15: Cecil Collins, *The Artist and His Wife (Die Kunstenaar en Sy Vrou)*, olie op doek, 1939.

Die skildery beeld die ritueel van daaglikse middagtee uit met die paartjie wat teenoor mekaar soos hoë priesters sit.

FIGUUR 16: Keith Dietrich, *Sunbeam*, krytpastel op papier, datum onbekend.

FIGUUR 17: Igshaan Adams, ***Crawl (Kruip)***, tuinheinings en katoengare, 2018. Die kunstenaar skep 'n veelsensoriese, grootskaalse installasie, wat aspekte van tekstiele, beeldhou, gevonde voorwerpe en toneelopvoering bymekaarbring.

FIGUUR 18: John Murray, ***Flotsam and Jetsam (Wrakhout en Uitskot)***, olie op doek, 2012.

FIGUUR 19: Phillemon Hlungwani, *Ku Xonga Ka Nwansati I mi Ntirho Leyi Nene II (Vroue Wys Hulle Skoonheid Deur Wat Hulle Doen)*, gemengde media op papier, 2015.

FIGUUR 20: Kate Gottgens, *Family Fragments (Familie-fragmente)*, olie op doek, 2013.

FIGUUR 21: Hanneke Benade, **Skyedive (Vryval)**, pastel op katoenpapier, 2008.

FIGUUR 22: Die Nuna-volk doen die **Bosvarkmasker-opvoering** in die dorpie Tierko, Burkina Faso, 1985. Foto deur Christopher D Roy.

Die Nuna-volk voer 'n jaarlikse hernuwingsviering op om die gemeenskap van negatiewe, antisosiale of gevaarlike magte te reinig. Gedurende hierdie rites verskyn daar gemaskerde dansers vanuit die wildernis wat die dorpie en velde omring. Gedurende die opvoering speel tromspelers liedere wat uniek aan elke maskerade is. Die bosvarkmasker van die Nuna-dorpie dans en skud sy kop, wat die eienskappe/gedrag van die dier naboots.

FIGUUR 23: Mona Hatoum, **Performance Still Photograph (Uitvoering-stillewefoto)**, 1985.

Kunstenaars se opvoerings het dikwels 'n ritualistiese gevoel. Kunstenaars skep en gebruik hulle eie persoonlike mitologieë om daardeur hulle identiteit te verken.

Mona Hatoum verken die broosheid van die menslike toestand wat bedreig word.

Hatoum het vir amper 'n uur kaalvoet deur Londen se strate geloop, met Doc Marten-stewels, wat gewoonlik deur die polisie gedra word, wat met die veters aan haar enkels vasgemaak is. Hierdie daad, wat in die **Performance Still Photograph (Uitvoering-stillewefoto)** in 1985 vasgevang is, herinner ons aan godsdienstige pelgrimstogte waar pelgrims uiterste swaarkry verduur om hulle geloof en godsdiens te toon.

Begin deur jou werk in jou bronboek te konseptualiseer deur die tema RITUELE te gebruik.

Dit is belangrik om 'n **PERSOONLIKE** reaksie te gee en van alledaagse beeldgebruik weg te beweeg. Dit kan beskrywend, simbolies of metafories wees. Gebruik jou navorsingsmateriaal en vind 'n oorspronklike, kreatiewe oplossing om 'n ware individuele interpretasie van RITUELE te skep.

Gebruik die riglyne hieronder om 'n kunswerk te skep waarin jy idees, emosies en gedagtes oor RITUELE deel. LET WEL: Jou onderwyser moet hierdie proses fasiliteer.

- Bedoelings, doelwitte of idees wat jy graag wil oordra
- Visuele beelde wat jou bedoelings die beste sal uitdruk
- Verkenning van en eksperimentering met materiaal en tegnieke
- Ten minste 30% moet tekeninge wees wat jou konsepontwikkeling verduidelik
- Tegnieke wat die geskikste sal wees om jou media en idees uit te druk
- Grootte, formaat en aanbieding wat jou idees die beste sal pas
- Sien die assesseringskriteria op bladsy 17 en 18.

TEKEN IN BRONBOEK

Tekenwerk kan geïnterpreteer word as die visualisering van waarnemings, gevoelens en idees deur die maak van merke. Handvaardigheid moet gedemonstreer word en kan wissel van eenvoudige lyntekeninge om idees te verduidelik tot volledige tonale tekeninge. Verskillende media, style en tegnieke kan gebruik word om aan idees en konsepte uiting te gee.

Dit uiters belangrik dat die bronboek met die kunswerk verband hou en visueel die storie vertel van hoe dit uitgedink, ontwikkel en vervaardig is. DAAR MOET 'N DUIDELIKE VERBAND TUSSEN DIE BRONBOEK EN DIE KUNSWERK WEES.

Jy kan die volgende in gedagte hou met betrekking tot die idee van RITUELE:

- Jou daaglikse rituele
- Persoonlike rituele en gewoontes
- Familie- en groeprituele
- Godsdienstige rituele, d.w.s. huwelike, feeste, karnavalle, versoening, ens.
- Wêreldse rituele, d.w.s. verjaarsdae, gradeplegtigheid, doop, afsprake, ens.
- Identiteitsrituele, d.w.s. taal, kultuur, ens.

LET WEL: Skep 'n kunswerk wat op RITUELE gebaseer is; nie net 'n illustrasie van die tema nie.

Oorweeg die volgende in jou finale kunswerk:

- Simbole en metafore
- Formele elemente
- Narratief
- Styl
- Boodskappe/Betekenis
- Die gebruik van media en tegniek
- Wees kreatief en innoverend

ONDERWERP

Vermyn die volgende en/of raadpleeg jou onderwyser indien jy onseker is:

- Alle visuele beelde/kunswerke moet met die skool se gedragskode ooreenkom.
- Let op/Wees sensitief vir alle kultuurpraktyke.

BESKRYWENDE RUBRIEK: ASSESSERINGSKRITERIA VIR PRAKTIESE WERK

Uitstaande	90–100	<ul style="list-style-type: none"> Die kandidaat het baie idees ontwikkel; het ongewone kombinasies of veranderinge probeer voor een finale idee gekies is; het verbindings met vorige kennis gemaak; bemeester probleemoplossingsvaardighede. Poging is veel meer as wat vereis word. Die 'WOW'-faktor is duidelik. Werk toon groot mate van innovering. Die werk as 'n geheel is vol selfvertroue en spreek tot 'n mens; dit vang die kyker vas met die uitstaande visuele eienskappe. Die werk toon duidelik 'n oorspronklike visie, 'n verskeidenheid innoverende idees en/of die neem van risiko's en vindingryke artikulasie van 'n wye reeks elemente en beginsels. Inhoud/Konseptuele rykdom van die werk is uitstekend. Uitstaande en oorspronklike aanbieding; buitengewone vermoë; kreatiewe rykheid; insiggewend; vlot; hoë vaardigheid; waarneming en kennis kragtig uitgedruk; ondersteun deur 'n oorspronklike of ongewone keuse van relevante visuele verwysings.
Uitstekend	80–89	<ul style="list-style-type: none"> Treffende impak; gedetailleerd; goed georganiseerd en samehangend; afgerond; vaardigheid duidelik; ondersteun deur oorspronklike/ongewone/relevante visuele verwysings; aanbieding oorspronklik en oorwoë; minder beslis; 'n paar geringe foute sigbaar. Die meeste van eienskappe hierbo, maar sonder die 'WOW'-faktor. Dikwels uitstekende tegniese vaardighede, maar nie so innoverend nie OF baie innoverend, maar 'n gebrek aan tegniese rykheid.
Baie goed	70–79	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, soos hierbo, maar 'n gebrek aan die 'glans en sprankel' (minder oortuigend ten opsigte van verbeelding, kreatiwiteit en innovering); goeie vlak van bevoegdheid en keuse van inhoud; ondersteun deur 'n goeie keuse van relevante visuele verwysings; duidelike sorg en moeite gedoen met oorspronklike aanbieding; 'n paar ooglopende teenstrydighede/tekortkominge sigbaar. Goeie bewyse van moeite en toewyding. Interessant/Innoverend/Kreatief, maar nie tegnies afgerond nie. Tegnies goed, maar ontbreek aan konseptuele rykheid of andersom.
Goed	60–69	<ul style="list-style-type: none"> Die werk toon 'n mate van oorspronklikheid; duidelike bedoeling; oortuigend; eenvoudige direkte gebruik van medium; toon begrip, maar neig soms na die alledaagse en stereotiepe reaksie; voldoende keuse van relevante visuele verwysings; redelik moeite gedoen met aanbieding; steurende/ooglopende teenstrydighede. Goeie vlak van bevoegdheid.
Gemiddeld	50–59	<ul style="list-style-type: none"> Voldoende; voel meganies; nageboots of gekopieer; min insig. Verbeeldingloos; enkele visuele verwysings nie altyd duidelik geïdentifiseer nie. Billike aanbieding; baie steurende teenstrydighede. Gemiddelde vlak van tegniese bevoegdheid; moontlik beperkte betrokkenheid met betrekking tot tyd en moeite. Beelde is uit 'n ander bron gekopieer, met min transformasie van beelde. Min bewyse dat iets ongewoons probeer is. Die omvang van die werk is eng en/of herhalend.

Ondergemiddeld	40–49	<ul style="list-style-type: none"> • Genoeg materiaal/werk om te slaag; nie logies saamgestel nie. • Beperkte keuse van inligting; swak tegniese vaardighede en/of gebrek aan tyd aan taak gewy, kan bydraende faktore wees. • Min gebruik van visuele inligting; lomp of nalatige aanbieding; benodig ondersteuning/motivering om te slaag. • Beelde is uit 'n ander bron gekopieer met baie min transformasie. • Komposisie is swak en onontwikkeld; geen bewyse van beplanning nie, of onvolledige beplanning.
Swak	30–39	<ul style="list-style-type: none"> • Net genoeg materiaal/werke om te slaag. • Visueel oninteressant; onkreatief; beperkte/swak tegniese vaardighede gebruik. • Min moeite gedoen om inligting op 'n aanvaarbare wyse aan te bied; min of geen visuele inligting/verwysings nie. • Algemene gebrek aan toewyding; benodig ondersteuning/motivering om te slaag. • Onvoldoende tyd aan taak gewy; standaard onder dit wat aanvaarbaar is. • Swak oplossings vir probleme; kunswerk is gekopieer en oppervlakkig; geen bewyse van oorspronklike denke nie.
Baie swak Druip	20–29	<ul style="list-style-type: none"> • Baie min inligting; onsamehangend; nie maklik om na te kyk nie; weinig of irrelevante werk/visuele inligting. • Geen moeite gedoen om werk op 'n aanvaarbare manier aan te bied nie; algemene gebrek aan toewyding/samewerking. • Baie swak vaardigheidsvlak. • Projek is baie swak of onvoltooid. • Swak artistiese besluitneming; kandidaat lewer min insette. • Klasse is misgeloop en kandidaat het nie die tyd ingehaal nie.
Onaanvaarbaar Druip	0–19	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend; irrelevant; baie min of geen werk nie; gebrek aan selfs beperkte vaardighede; geen toewyding/samewerking nie. • Werk onvoltooid. • Swak artistiese besluitneming; kandidaat het geen moeite gedoen nie. • Die meeste klasse is misgeloop en die kandidaat het nie die tyd ingehaal nie.

ASSESSERINGSINSTRUKSIES

Bronboek: Die vier assesseringskriteria dra ewe veel gewig. Elke assesseringskriterium moet as 'n persentasie nagesien word. Die vier punte moet bymekaargetel word om 'n totale punt uit 400 te wees en dan deur 8 gedeel word om 'n punt uit 50 te kry.

Kunswerk: Die kunswerk moet holisties nagesien word met geen spesifieke punttoekennings vir verskillende kriteria nie. Verwys na die beskrywende rubriek met assesseringskriteria vir die kunswerk op bladsy 17 en 18. Alle kriteria MOET gedurende die nasienproses in ag geneem word.

ONDERWERP 1: BRONBOEK

ASSESSERINGS-KRITERIA	Dit sluit die volgende in:	Gewigs-toekenning	Punte-toekenning
Konseptontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> Breinkaarte, benoemde sketse en tekeninge om konseptontwikkeling te toon 	25%	100
Navorsing, ondersoek, eksperimentering, ens.	<ul style="list-style-type: none"> Sommige of al die volgende: <ul style="list-style-type: none"> Sketse, tekeninge, foto's, visuele beelde, versamelde gedigte, lirieke en enige ander materiaal wat jou inspireer Navorsing oor kunstenaars wat jou geïnspireer het Eksperimentering met media en/of verskillende tegnieke Alle materiaal moet verband hou met die ontwikkeling van jou werk en jou besluite ondersteun. 	25%	100
Prosestekeninge	<ul style="list-style-type: none"> Ten minste 30% moet tekeninge wees om jou konseptontwikkeling te verduidelik. (Prosestekeninge, krabbels, visuele bewyse, ens.) 	25%	100
Aanbieding en algehele voorkoms	<ul style="list-style-type: none"> Dit moet visueel interessant wees en 'n persoonlike benadering toon. Jou bronboek moet uit gemiddeld 8–10 bladsye bestaan 	25%	100
TOTAAL		100%	400/8 = 50

ONDERWERP 2: KUNSWERK

ASSESSERINGS-KRITERIA	Dit sluit die volgende in:	Punte-toekenning
Keuse en gebruik van materiaal/tegnieke	<ul style="list-style-type: none"> Gesiktheid van materiaal en tegniek volgens die konsep Veilig en hanteerbaar Tegniese vaardigheid 	
Gebruik van formele kunselemente	<ul style="list-style-type: none"> Die belangrikheid van kunselemente en kunsbeginsels, soos lyn, vorm, kleur, tekstuur, ruimte, ritme, balans, harmonie, proporsie en komposisie 	
Geheelindruk van werk – oorspronklikheid, kreatiwiteit, innovering	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkeling van nuwe, unieke en ongewone reaksies/oplossings 	
Interpretasie en praktiese implementering van navorsing	<ul style="list-style-type: none"> 'n Persoonlike interpretasie van 'n tema Eksperimentering Pak nuwe uitdagings aan 	
Voltooiing en aanbieding van kunswerk	<ul style="list-style-type: none"> Aandag aan detail Taak in aangewese tyd voltooi Aanbieding volgens taak 	
TOTAAL		50

VERKLARING VAN EGTHEID

VERKLARING VAN EGTHEID	
Hierdie verklaring moet deur die kandidaat voltooi en geteken word. Dit moet ook deur die onderwyser geteken word en dek alle bewyse voorgelê.	
Kandidaat se naam:	Datum:
Ek verklaar dat die aangehegte NSS praktiese eksamen alles my eie, oorspronklike werk is en nie enige werk deur iemand anders as ek insluit nie. Ek het die eksamen volgens die instruksies en tydsbeperkinge voltooi.	
Kandidaat se handtekening:	Datum:
Onderwyser se naam:	Datum:
 Namens ..... (sentrumnaam) bevestig ek dat, volgens my kennis, die voltooide, aangehegte werk die oorspronklike werk van die kandidaat hierbo is en dat dit onder die vereiste toestande voltooi is.	
Onderwyser se handtekening:	Datum:
Skoolhoof se handtekening:	Datum:

BYLAE A: ALGEMENE RIGLYNE

1. Daar word van die kandidaat verwag om EEN kunswerk in die PRAKTIESE DISSCIPLINE te maak wat hy/sy HIERDIE JAAR GEKIES HET. Gespesialiseerde keuses sluit teken, skilder, beeldhouwerk, drukkuns, multimediewerk, fotografie, installasies, nuwe media, ens. in.
2. Party kandidate het die vryheid nodig om oor dissiplines te werk. Dit is in ooreenstemming met kontemporêre kunspraktyke. 'n Gespesialiseerde fokus op skilder kan die verkenning van driedimensionele werk en nuwe media insluit.
3. Kandidate se kunswerke word volgens die kriteria vir die vak Visuele Kunste nagesien en nie volgens die gespesialiseerde dissipline, bv. skilder en fotografie, nie. In alle gespesialiseerde dissiplines moet daar 'n balans wees tussen tegniese (vorm) en konseptuele (inhoud) aspekte binne die benadering wat gekies is. Die kandidaat se bedoeling met en benadering tot beide die tegniese en konseptuele aspekte van die werk moet in aanmerking geneem word wanneer die kunswerk(e) geassesseer word.
4. Kontemporêre kunstenaars ontleen uit 'n oneindige verskeidenheid materiaal, bronne en style om kuns te skep. Kontemporêre kunstenaars wat binne die Postmoderne Tydperk werk, aanvaar die idee van 'kunssinnige pluralisme', die aanvaarding van 'n verskeidenheid kunsbedoelings en -style.
5. Die hedendaagse kontemporêre kunswêreld toon 'n oorkruising/integrasie van media/tegnieke, wat beteken dat ons vooropgestelde idees en tegnieke voortdurend verander. Praktiese werk moet altyd deur kontemporêre kunspraktyk ingelig word. Dit moet tydens die nasien van eksamenwerk in gedagte gehou word.
6. Kreatiwiteit, innovering en individualiteit moet beklemtoon word.

BYLAE B: RIGLYNE VIR NUWE-MEDIA-/MULTIMEDIA-/DIGITALE KUNS, ENS.

Volgens die Kurrikulum-en-Assesseringsbeleidsverklaring (KABV) is daar geen voorskrifte oor gespesialiseerde dissiplines, soos donkerkamerfotografie, die maak van afdrukke, teken en beeldhou nie. Onderwysers moet die KABV-dokument raadpleeg vir riglyne en verwysing na tradisionele gebruik en kontemporêre skone kunste-praktyke in hierdie dissiplines. Hieronder is algemene riglyne vir die grys areas in kontemporêre dissiplines: nuwe-media-/multimedia-/digitale kuns, ens.

Om in nuwe-media-/multimedia-/digitale kuns te werk, waarborg NIE hoë punte NIE.

BRONBOEK: NUWE-MEDIA-/MULTIMEDIA-/DIGITALE KUNS, ENS.

- Konsepontwikkeling en -uitvoering moet 'n belangrike rol in alle nuwe-media-/multimedia-/digitale werk speel. Bewys van die kandidaat se denkprosesse wat tot die finale uitvoering van die konsep in sy/haar werk gelei het, moet visueel sigbaar wees.
- Die bronboek moet bewys toon van:
  - **Relevante bronmateriaal** – eie bronne geskep met die gebruik van sagteware of met die hand geskep en met verskeie digitale prosesse ingevoer
  - **Konsepontwikkeling** (duimnaelsketse, skryfwerk en/of 'n storiebord)
  - **Navorsing oor kunstenaars** wat soortgelyke benaderings volg
  - **Dokumentering van programme** wat gebruik is, bv. Skermskote
  - **Ten minste 30%** moet tekeninge wees om konsepontwikkeling te verduidelik. Dit moet bewys van handvaardighede toon.

KUNSWERK: NUWE-MEDIA-/MULTIMEDIA-/DIGITALE KUNS, ENS.

- Alle nuwe-media-kuns moet **kunssinnigheid eerder as tegniese vaardighede beklemtoon**. Met ander woorde, dit is nie die kandidaat se vaardigheid in 'n spesifieke rekenaarprogram wat geassesseer word nie, maar die estetiese gebruik daarvan. Daarom is navorsing oor kontemporêre kunstenaars noodsaaklik om 'n eie kunswerk te skep. (Kandidate moet onderskei tussen die gebruik van hierdie nuwe tipes media om kuns te skep, in teenstelling met ontwerp, bv. musiekvideo's.)
- Die gebruik van rekenaartoepassings as 'n hulpmiddel om konsep, ekspressiewe en formele kwessies te realiseer (soortgelyk aan hoe 'n skilder sy kwas en verf sou gebruik)
- Kandidate moet konseptuele, estetiese, ekspressiewe en formele kwessies as fundamenteel tot die benadering beskou, asook kontekstsensitiwiteit.
- Persoonlike kontrole en uitvoer van werk
- **Aanbieding is belangrik:**
  - Videokuns en animasies word gewoonlik in kunsgalerye en -museums in groot formaat aangebied om die kyker met 'n totale sensoriese ervaring te oorweldig. Alhoewel dit nie in die meeste skole moontlik is nie, moet die kandidaat die impak van die werk op 'n rekenaarskerm oorweeg.
  - In tweedimensionele digitale werk kan die finale kunswerk nie slegs 'n A4-afdruk wees nie. Dit moet 'n reeks van ten minste DRIE A4-werke wees wat narratief verbind is OF in A2 gedruk en gemonteer wees.
- In animasie-/videokuns moet ruimte, tyd, beweging, narratief, chronologie, interaksie van beeld en klank in ag geneem word.
- Kandidate **moet die klankbaan in animasie-/videokuns sorgvuldig oorweeg**. Dikwels verleen die klankbaan 'n 'musiekvideo'-gevoel aan die werk en weerspreek die boodskap. Kandidate kan hulle eie klanke skep.

DIGITALE FOTOGRAFIE

- Die minimum vereiste is VIER A4-verwante digitale afdrukke OF iets soortgelyks in grootte, bv. DRIE A3-afdrukke of EEN A2-afdruk, of groter.
- Die foto's moet as EEN kunswerk **gekonseptualiseer en aangebied** word, bv. deur 'n narratief te volg.
- Plaas die digitale beelde op 'n CD en plaas dit voor in die bronboek. Alle digitale sagtewareprosedures moet deeglik in die bronboek aangeteken word. Die kandidaat moet rekord hou van skermskote wat al die redigeringsbesluite wat geneem is, illustreer. Dit is die enigste manier om digitale werk as eg te verklaar, aangesien so baie digitale kunswerk op die internet vir aflaaï beskikbaar is. Onderwysers moet die ontwikkeling van die kandidaat se digitale proses monitor.
- Die bronboek moet die volgende insluit:
  - Die program wat gebruik is (bv. Adobe Photoshop 7)
  - Alle digitale sagtewareprosedures. Die kandidaat moet rekord hou van skermskote wat alle redigeringsbesluite wat geneem is, illustreer.
  - Die hulpmiddels wat die kandidaat gebruik het om sy/haar beelde te manipuleer, met ander woorde verstellings gemaak, filters gebruik (verwringing, geraas, vertolking, skets), ens.
- Kandidate moet die aanbieding van die werk deeglik in ag neem.
- Kandidate wat hierdie opsie kies, moet hulself vertrou maak met kontemporêre ontwikkelings in digitale fotografie in skone kuns.
- Fotografie, beide tradisioneel en digitaal, is nie net 'n tegniese oefening nie, maar sluit ook vroeë oor estetika, bedoeling, inhoud, ens. by die assesseringskriteria in.
- Doen alle manipulasie en veranderinge aan die foto's gedurende die 24 uur van die eksamen.

Assessering van fotografie

- Interpretasie en kommunikasie van die tema. Kandidate moet in staat wees om verhoudinge tussen beelde saam te stel en te vorm.
- Die werk moet 'n hoë mate van oorspronklikheid en sterk kreatiewe eienskappe weerspieël. Dit moet as skone kuns lees, daarom is konseptualisering in die bronboek noodsaaklik.
- Beelde moet met mekaar en die tema verband hou. Geen lukrake keuse nie.
- Formele elemente en beginsels.
- Fotografie kan met ander media gekombineer word.

INSTALLASIE

- Installasies breek weg van tradisionele skilder- en beeldhouwerk deur driedimensionele ruimtes te skep wat kykers kan betree en deur 'n kunstenaar se prosesse en visies omring word. 'n Omgewing word geskep deur voorwerpe in ruimte te rangskik en omgewings wat die ruimte self verander of versterk.
- Dit moet ooreenkom met kontemporêre ontwikkelings in skonekuns-praktyke.
- Twee- en driedimensionele elemente in 'n omgewing.
- Kandidate kan klaargemaakte items ('ready-mades') gebruik.
- Kykerinteraksie met ruimte is belangrik.
- Sensitiwiteit vir kykerontvangs en interaksie op veelvuldige sensoriese vlakke.
- Installasiekunswerke moet beide tegnies en konseptueel volledig afgerond word. Daar moet uitgebreide navorsing en konseptontwikkeling in die bronboek wees om die kunswerk te regverdig.

UITVOERENDE KUNS ('PERFORMANCE ART')

- Beplan, dokumenteer en repeteer uitvoerendekuns-stukke deeglik.
- Maak tekeninge deur die hele konseptualiseringsproses van die uitvoering.
- Dokumenteer die uitvoering fotografies, videografies en met tekeninge en woorde.
- Gee sorgvuldig aandag aan die subtiele verskille tussen Uitvoerende Kuns ('Performance Art') as Visuele Kuns en Uitvoerende Kuns ('Performance Art') as Dramatiese Kuns.
- Vir die finale eksamen sal die dokumentasie van die opvoering geassesseer word en nie die werklike opvoering nie weens die aard van die eksamen- en modereringsproses.

